

UZASADNIENIE

W pozwie z 26 stycznia 2022 r. powódka (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P. wniosła o zasądzenie od pozwanej (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. kwoty 1015.000 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 15 stycznia 2022 r. oraz kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wskazała, że strony łączyła umowy sprzedaży zboża, której pozwana nie wykonała. W konsekwencji powódka nie wykonała również swojego obowiązku umownego w postaci sprzedaży rzepaku na rzecz kontrahenta (...) w Szwajcarii i została obciążona kosztami zakupu zastępczego rzepaku na wolnym rynku w kwocie 1000.000 zł. Dochodzone roszczenie obejmuje kwotę kary umownej i odszkodowania przekraczającego wysokość tejże kary z tytułu niewywiązania się z obowiązków wynikających z umowy zawartej 16 lutego 2021 r. Na całkowitą szkodę jaką powódka poniosła z powodu niewywiązania się przez pozwaną z obowiązków umownych składa się kwota 1000.000 zł, jaką musiała zapłacić na rzecz firmy (...) oraz utracone korzyści w kwocie 15.000 zł, które stanowiłyby przychód powodowej spółki, gdyby pozwana wykonała obowiązki umowne i dostarczyła powódce rzepak po cenie wynikającej z zawartej umowy sprzedaży. W piśmie procesowym z 6 czerwca 2022 r. powódka sprecyzowała, że w ramach żądania zasądzenia powyższej kwoty 601.020,00 zł stanowi należność z tytułu kary umownej wyliczonej w oparciu o § 4 ust. 4 umowy, a pozostała kwota 413980,00 zł stanowi odszkodowanie uzupełniające do wysokości szkody faktycznie poniesionej.

W odpowiedzi na pozew pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powódki kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu przyznała, że strony łączyła umowa zawarta 16 lutego 2021 r., jednak zaprzeczyła, by stanowiła ona umowę sprzedaży. Zdaniem pozwanej umowa ta, mimo literalnego brzmienia, jest typową umową kontraktacji w rozumieniu art. 613 k.c. i następnych. O tym, że zgodnie z zamiarem stron element „wyprodukowania” rzepaku był objęty zobowiązaniem pozwanej i stanowił istotny element łączącej strony umowy świadczy użyty w § 1 ust. 4 umowy zwrot wskazujący, iż rzepak ma pochodzić ze zbiorów 2021 jak również treść § 4 ust. 1 umowy, gdzie odwołano się do przyczyn utrudniających lub uniemożliwiających wytworzenie przez pozwaną samodzielnie przedmiotu sprzedaży. Pozwana podniosła również, że ówczesny prezes zarządu pozwanej spółki (...) miał niewielkie doświadczenie przy zawieraniu tego typu umów i był przekonany, z uwagi na treść umowy, że chodzi o umowę kontraktacji. Powołując się na argumenty oparte na art. 622 k.c. pozwana uznała, że jej zobowiązanie wygasło bowiem z uwagi na suszę pozwana nie była w stanie wyprodukować określonych umową ilości ton rzepaku. Pozwana podniosła też zarzut, że cena za którą firma (...) kupiła rzepak tj. kwota 2950 zł netto za tonę nie odpowiadała faktycznie cenom rynkowym, tym samym powódka nie wykazała przesłanki odpowiedzialności na zasadach ogólnych, a mianowicie wysokości dochodzonego roszczenia odszkodowawczego. Zdaniem pozwanej, powódka odrzucając oferty sprzedaży pozwanej rzepaku za cenę wyższą niż w umowie przyczyniła się do zwiększenia poniesionej szkody. Pozwana twierdziła też, że pozwana zobowiązała się do wyprodukowania 950 ton rzepaku, a nie, jak twierdzi powódka 1000 ton.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 16 lutego 2021 r. pozwana (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. (poprzednio w K.), jako sprzedająca, zawarła z powódką (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w P. umowę sprzedaży nr (...).

Przedmiotem umowy była sprzedaż na rzecz spółki (...) ton rzepaku +/- 5% w opcji A. ze zbiorów z 2021 r. na zasadach określonych w tej umowie. Termin odbioru ustalono na sierpień 2021 r., a jako bazę odbioru wskazano loco gospodarstwo (§ 1 ust. 1-2). W § 2 ust. 1 umowy strony ustaliły kryteria jakościowe rzepaku. Cenę sprzedaży rzepaku strony ustaliły na kwotę 1855 zł za tonę plus podatek VAT (§ 3 ust.1).

Strony ustaliły, że sprzedający zobowiązany jest wydać powódce przedmiot umowy niezależnie od zaistnienia niezależnych od niego przyczyn utrudniających lub uniemożliwiających wytworzenie przez niego samodzielnie przedmiotu sprzedaży; nie zwalniają go one z obowiązku wykonania zobowiązania (§ 4 ust. 1). Postanowiono, że sprzedający może wydać A. przedmiot sprzedaży, który sam zakupił, z zastrzeżeniem spełnienia kryteriów jakościowych, o których mowa w § 2 ust. 1 lub § 3 ust. 1 umowy (§ 4 ust. 2). W przypadku niewywiązania się przez sprzedającego ze zobowiązania sprzedaży rzepaku w terminie, zobowiązany on był do zapłaty na rzecz A. kary umownej stanowiącej iloczyn 30% ceny sprzedaży określonej w § 3 ust. 1 tej umowy oraz liczby ton, których dotyczy niewykonanie zobowiązania. Jeżeli szkoda A. przewyższałaby wysokość kary umownej sprzedający był uprawniony do dochodzenia odszkodowania uzupełniającego (§ 4 ust. 4).

Strony postanowiły, że jeżeli sprzedający nie wykona zobowiązania do wydania przedmiotu sprzedaży w terminie określonym w § 1 ust. 2 umowy zobowiązany będzie do zapłaty na naprawienia szkody poniesionej przez A. (§ 5 ust. 1).

Umowę tę w imieniu pozwanej spółki podpisał B. P. a w imieniu powódki G. C..

Dowód: - umowa z 16.02.2021 r. k. 19 – 20,

W dniu 16 lutego 2021 r. spółka (...) pozyskała nabywcę na 1000 ton rzepaku, a następnego dnia, tj. 17 lutego 2021 r. otrzymała potwierdzenie zawarcia umowy sprzedaży tego rzepaku do dalszego odbiorcy - (...) S. A One Business (...) w Szwajcarii. Termin odbioru ustalono na sierpień 2021 r. Cena sprzedaży ustalona została w na kwotę 1870 zł netto za tonę.

Dowód: umowa z 17.02.2021 r. k. 21 – 23.

Pomimo upływu terminu realizacji umowy z 16 lutego 2021 r., pozwana nie zrealizowała umowy w żadnej części.

W piśmie z 3 sierpnia 2021 r. powodowa spółka (...) wezwała pozwaną do realizacji zawartej umowy i wskazanie harmonogramu odbioru rzepaku.

W piśmie z 12 sierpnia 2021 r. powodowa spółka wezwała ostatecznie pozwaną spółkę do realizacji umowy do 31 sierpnia 2021 r. wskazując harmonogram odbioru ustalony samodzielnie.

Dowód: - pismo z 03.08.2021 r. wraz z kopią potwierdzenia nadania i odbioru k. 24 – 27,

- wezwania z 12.08.2021 r. wraz z kopią potwierdzenia nadania i odbioru k. 28 – 31,

W piśmie z 13 sierpnia 2021 r. pozwana spółka odmówiła realizacji umowy twierdząc, że umowa zawarta z powódką była umową kontraktacji, a nie sprzedaży, a pozwana spółka z powodu suszy nie była w stanie wyprodukować rzepaku objętego umową. Jednocześnie pozwana zaproponowała powódce dostarczenie zebranego rzepaku (nie całej zakontraktowanej ilości, ale zebranej ilości z plonów 2021 r.) za cenę odpowiadającą średniej hurtowej cenie rzepaku na terenie województwa (...) w sierpniu 2021 r. dopuszczając możliwość upustu wynoszącego 5%. Podkreśliła, że nie jest możliwe wykonanie umowy za cenę w tej umowie wskazaną, ponieważ w sposób istotny odbiega ona od obecnych warunków rynkowych i narazi pozwaną spółkę na duże straty.

W piśmie z 16 sierpnia 2021 r. pozwana podtrzymała swoje stanowisko wskazując, że brak jest podstaw do realizacji żądania wykonania umowy, tj. wydania rzepaku zgodnie z zaproponowanym harmonogramem z uwagi na nieważność umowy z mocy prawa.

Dowód: - pismo z 13.08.2021 r. k. 32 – 35.

- pismo z 16.08.2021 r. z k. 36 – 37.

W piśmie z 17 sierpnia 2021 r. powódka wskazała, że zawarta pomiędzy stronami umowa jest umową sprzedaży, a nie kontraktacji, a pozwana do tej pory nie powoływała się na fakt niemożności wytworzenia rzepaku z powodu suszy.

W dalszej korespondencji prowadzonej w sierpniu 2021 r. strony potwierdziły swoje stanowisko i nie doszły do porozumienia, a pozwana ponawiała próby odsprzedaży zebranego rzepaku przy uwzględnieniu cen rynkowych, na co powódka nie wyraziła zgody. Powódka jednocześnie informowała, że w przypadku braku dostarczenia rzepaku zgodnie z umową będzie zmuszona kupić rzepak na rynku celem wywiązania się ze zobowiązania wobec jej kontrahenta albo zaakceptować jego roszczenia odszkodowawcze.

Dowód: - pismo z 17.08.2021r. z dowodem nadania i odbioru k. 38 -41,

- korespondencja e-mail k. 42 – 44,

- pismo z 18.08.2021 r. k. 45 – 46,

- pismo z 20.08.2021 r. dowodem nadania i odbioru k. 47 – 51,

- korespondencja e-mail k. 52 – 53,

- pismo z 25.08.2021 r. k. 54 – 56,

- pismo z 26.08.2021 r. dowodem nadania i odbioru k. 57 – 61,

- korespondencja e-mail k. 62 – 63.

W piśmie z 1 września 2021 r. firma (...) wezwała powodową spółkę (...) do wydania rzepaku w ilości 1000 ton w ramach umowy z 16 lutego 2021 r. z zagrożeniem, że w razie niewydania towaru do 17 września 2021 r. dokona zakupu zastępczego i obciąży powodową spółkę różnicą pomiędzy ceną rynkową a ceną w kontrakcie.

W piśmie z 2 września 2021 r. powodowa spółka ponownie wezwała pozwaną do wydania rzepaku do 6 września 2021 r. załączając pismo jej kontrahenta z 1 września 2021 r.

Dowód: - pismo z 1.09.2021 r. k. 64,

- pismo z 2.09.2021 r. z dowodem nadania k. 65 – 68,

- korespondencja e-mail k. 69 – 70.

W piśmie z 6 września 2021 r. pozwana podtrzymała swoje dotychczasowe stanowisko, jednocześnie wyraziła gotowość sprzedaży 950 ton rzepaku; 620 ton wyprodukowanych za cenę 2.100 zł netto za tonę oraz pozostałych ton, pozyskanych na tynku od innych producentów rolnych tj. 330 ton za cenę 2.100 zł netto za tonę. Podkreśliła, że z uwagi na suszę nie była w stanie wyprodukować zakontraktowanej ilości rzepaku.

W odpowiedzi powódka w piśmie z 10 września 2021 r. podtrzymała swoje dotychczasowe stanowisko i nie wyraziła zgody na zmianę warunków umowy. Poinformowała ponadto pozwaną, że w przypadku niewywiązania się z umowy pozwana będzie zobowiązana do naprawienia szkody wyrządzonej powódce z tego tytułu.

W piśmie z 14 września 2021 r. pozwana ponownie odmówiła wykonania łączącej strony umowy wyrażając niezrozumienie dla odrzucenia jej oferty składanej w piśmie z 6 września 2021 r.

W piśmie z 14 września 2021 r. powódka podtrzymała dotychczasowe stanowisko podając, że w przypadku odmowy wykonania umowy będzie zmuszona zakupić rzepak na rynku celem wywiązania się z jej zobowiązań albo ponieść odpowiedzialność odszkodowawczą zaś w obu wypadkach będzie dochodzić od pozwanej naprawienia szkody.

Dowód: - pismo z 6.09.2021 r. k. 71 – 72,

- pismo z 8.09.2021 r. k. 73,

- pismo z 10.09.2021 r. z dowodem potwierdzenia nadania i odbioru k. 74 – 77,

- korespondencja e-mail k. 78 – 80,

- pismo pozwanej z 14.09.2021 r. k. 81,

- pismo powódki z 14.09.2021 r. z dowodem nadania i odbioru k. 82 – 85,

- korespondencja e-mail k. 86 – 88.

Wobec braku realizacji umowy zawartej z pozwaną, powódka nie wykonała również swojego obowiązku sprzedaży 1000 ton rzepaku na rzecz (...) w Szwajcarii.

W piśmie z 23 września 2021 r. (...) wezwała powódkę do zapłaty kwoty 1000.000 zł, wynikającej z różnic cenowych pomiędzy ceną rzepaku wynikającą z umowy zawartej z powódką, a ceną jaką odbiorca zapłacił dokonując zakupu zastępczego na wolnym rynku. Do tego wezwania załączona została nota obciążeniowa nr (...) z 29 września 2021 r. na kwotę 1000.000 zł tytułem „odszkodowania za niewykonanie kontraktu nr 10997 (różnica w cenie (2870-1870)x 1000 mt)”. Nota ta wpłynęła do powódki 8 listopada 2021 r.

29 września 2021 r. (...) zawarła z Przedsiębiorstwem (...) S.A. umowę sprzedaży 1000 ton rzepaku za kwotę 2.905 zł netto za tonę. Odbiór pierwszych 500 ton wyznaczono na listopad 2021 r. zaś odbiór kolejnej partii 500 ton wyznaczono na grudzień 2021 r.

Dowód: - wezwanie do zapłaty z 23.09.2021 r. wraz z kopią noty obciążeniowej k. 89 – 90,

- umowa z 29.09.2021 r. k. 100 – 102.

W piśmie z 9 listopada 2021 r. powódka zwróciła się z wnioskiem do wzywającego o wyjaśnienie rozbieżności dat wezwania do zapłaty i noty oraz o dostarczenie dokumentów potwierdzających dokonanie zakupu zastępczego oraz kosztów poniesionych w związku z tym zakupem przez (...) w Szwajcarii.

W piśmie z 24 listopada 2021 r. (...) wyjaśniła, że kupiła zastępczo rzepak za cenę 2.905,00 zł netto za tonę a następnie wystawiła notę obciążeniową na różnicę w cenie z uwzględnieniem rabatu. Z uwagi na upływ terminu zapłaty noty obciążeniowej wezwano powódkę do zapłaty kwoty 1000.000 zł w terminie 7 dni.

W piśmie z 30 listopada 2021 r. powódka ponowiła wniosek o wyjaśnienie rozbieżności dat wezwania do zapłaty i noty oraz o dostarczenie dokumentów potwierdzających dokonanie zakupu zastępczego oraz kosztów poniesionych w związku z tym zakupem przez (...) w Szwajcarii.

W piśmie z 2 grudnia 2021 r. wyjaśniono, że prawidłowa data na wezwaniu do zapłaty to 29 września 2021 r.

Dowód: - pismo z 09.11.2021 r. z dowodem nadania i odbioru k. 91 - 94

- przesądowe wezwanie do zapłaty z 24.11.2021 r. k. 95 – 97,

- pismo z 30.11.2021 r. k. 98,

- pismo z 02.12.2021 r. k. 99.

W okresie od 22 listopada 2021 r. do 30 listopada 2021 r. Przedsiębiorstwo (...) S.A. dostarczyło (...) rzepak. W związku z tym spółka (...) S.A. wystawiła z tytułu sprzedaży faktury VAT na łączną kwotę 1632.248,11 zł.

Kolejną partię rzepaku dostarczono w okresie od 2 grudnia 2021 r. do 16 grudnia 2021 r. W związku z tym spółka wystawiła faktury VAT na łączną kwotę 1640.040,91 zł.

(...) uiszcza należność z tytułu powyższych faktur.

Dowód: - faktura VAT nr (...) wraz z kopią rozliczenia, dowodu dostawy oraz potwierdzenia przelewu k. 103 – 107,

- faktury VAT nr (...) wraz z kopią rozliczenia, dowodu dostawy oraz potwierdzenia przelewu k. 108 – 112,

- faktura VAT nr (...) wraz z kopią rozliczenia, dowodu dostawy oraz potwierdzenia przelewu k. 113 – 117,

- faktura VAT nr (...) wraz z kopią rozliczenia, dowodu dostawy oraz potwierdzenia przelewu k. 118 – 122,

- faktura VAT nr (...) wraz z kopią rozliczenia, dowodu dostawy oraz potwierdzenia przelewu k. 123 – 128,

- faktura VAT nr (...) wraz z kopią rozliczenia, dowodu dostawy oraz potwierdzenia przelewu k. 129 – 134,

- faktura VAT nr (...) wraz z kopią rozliczenia, dowodu dostawy oraz potwierdzenia przelewu k. 135 – 140,

- VAT nr (...) wraz z kopią rozliczenia, dowodu dostawy oraz potwierdzenia przelewu k. 141 – 145,

- VAT nr (...) wraz z kopią rozliczenia, dowodu dostawy oraz potwierdzenia przelewu k. 146 – 150,

- VAT nr (...) wraz z kopią rozliczenia, dowodu dostawy oraz potwierdzenia przelewu k. 151 – 154.

Spółka (...) w dniu 31 grudnia 2021 r. uiszcza na rzecz (...) kwotę 1000.000 zł wynikającej z noty obciążeniowej nr (...).

Dowód: potwierdzenie przelewu k. 155.

W dniu 31 grudnia 2021 r. powodowa spółka (...) wystawiła pozwanej spółce notę obciążeniową nr 01/12/2021 na kwotę 1.015.000,00 zł tytułem kary umownej i odszkodowania za niewywiązanie się z umowy sprzedaży nr (...) z 16 lutego 2021 r. Termin zapłaty wyznaczono na 10 stycznia 2022 r.

W piśmie z 31 grudnia 2021 r. (doręczonym 7 stycznia 2022 r.) spółka (...) wezwała pozwaną do zapłaty kwoty wynikającej z noty obciążeniowej w terminie 7 dni. Wraz z pismem pozwanej przesłano notę obciążeniową

Dowód: - nota obciążeniowa z 31.12.2021 r. k. 156,

- wezwanie z 31.12.2021 r. wraz z kopią potwierdzenia nadania oraz wydruku ze strony internetowej P. P. k. 157 – 163.

W dniu 1 sierpnia 2021 r. pozwana spółka (...) nabyła od B. P. 137 ton rzepaku za cenę jednostkową 2400 zł za tonę.

W dniu 3 sierpnia 2021 r. pozwana spółka (...) nabyła od spółki (...) 189 ton rzepaku za cenę jednostkową 2400 zł za tonę.

Dowód: - faktura VAT nr (...) k. 223,

- faktura VAT (...) nr (...) k. 224

We wrześniu i październiku 2021 r. powódka spółka (...) zawarła w ramach prowadzonej działalności gospodarczej umowy, na podstawie których sprzedawała i kupowała rzepak za następujące ceny: 2830 zł za tonę, 3130 zł za tonę, 3090 zł za tonę, 2950 zł za tonę, 2900 zł za tonę, 3150 zł za tonę,

Dowód: - umowa nr (...) z załącznikiem k. 276 – 278,

- umowa nr (...) z załącznikiem k. 279 – 281,

- umowa nr (...) z załącznikiem k. 282 – 284,
- umowa nr (...) z załącznikiem k. 285 – 287,
- umowa zakupu z 24.09.2021 r. k. 288 – 289,
- umowa z 24.09.2021 r. k. 290 – 292,
- umowa z 11.10.2021 r. k. 293 – 295,
- umowa z 21.10.2021 r. k. 296 – 298.

W dniu 13 września 2021 r. pozwana sprzedała swojemu kontrahentowi 437 ton rzepaku za kwotę 1156.302,00 zł, przy czym cena jednostkowa za tonę wynosiła 2450 zł netto.

Dowód: faktura VAT nr (...) k. 354.

W latach 2015 i 2017 powodowa spółka (...) zawarła szereg umów o sprzedaż towarów w postaci pszenicy lub rzepaku zawierających postanowienia § 4 ust. 1, zgodnie z którym „sprzedający zobowiązany jest wydać spółce (...) przedmiot umowy niezależnie od zaistnienia niezależnych od niego przyczyn utrudniających lub uniemożliwiających wytworzenie przez niego samodzielnie przedmiotu sprzedaży i nie zwalniają go one z obowiązku wykonania zobowiązania”.

W latach 2018 – 2020 powodowa spółka (...) zawarła także z pozwaną spółką (...) szereg umów tego samego rodzaju dotyczących sprzedaży rzepaku, kukurydzy i pszenicy o treści bardzo zbliżonej do umowy zawartej 16 lutego 2021 r., w szczególności zawierających postanowienia § 4 ust. 1 o treści „sprzedający zobowiązany jest wydać spółce (...) przedmiot umowy niezależnie od zaistnienia niezależnych od niego przyczyn utrudniających lub uniemożliwiających wytworzenie przez niego samodzielnie przedmiotu sprzedaży i nie zwalniają go one z obowiązku wykonania zobowiązania”.

Umowy z 4 listopada 2020 r. nr (...) i 5 listopada 2020 r. nr (...) w imieniu pozwanej spółki jako prezes zarządu zawarł B. P.. Pozostałe umowy w imieniu pozwanej spółki podpisywał J. R..

Projekty umów przygotowywane były przez powódkę a następnie udostępniane do wglądu kontrahentom (zazwyczaj przesyłane drogą elektroniczną) i w przypadku akceptacji proponowanych postanowień (w szczególności w zakresie ceny) podpisywane przez przedstawicieli stron.

Dowód: - umowa z 26.06.2015r. nr (...) k. 172 - 173,

- umowa z 04.11.2015r. nr (...) k.174 – 175,
- umowa z 06.11.2015r. nr (...) k. 176 – 177,
- umowa z 06.07.2017 nr (...) k. 178 – 179,
- umowa z 03.08.2017r. nr (...) k. 180- 181,
- umowa z 29.08.2017r. nr (...) k. 182 – 183,
- umowa z 23.11.2017r. nr (...) k. 184 – 185,
- umowa z 11.09.2018r. nr (...) k. 186 – 187,
- umowa z 27.09.2018r. nr (...) k. 188 – 189,

- umowa z 08.10.2019r. nr (...) k. 190 – 191,
- umowa z 06.12.2029r. nr (...) k. 192 – 193,
- umowa z 20.12.2020r. nr (...) k. 194 – 195,
- umowa z 04.11.2020r. nr (...) k. 196 – 197,
- umowa z 05.11.2020r. nr (...) k. 198 – 199,
- zeznania świadka G. C. k. 366 -368,
- zeznania świadka J. R. k. 368.

Sąd zważył co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie.

Stan faktyczny w niniejszej sprawie został ustalony na podstawie dokumentów przedłożonych przez strony w toku postępowania. Żadna ze stron nie kwestionowała ich treści, Sąd również nie powziął wątpliwości co do ich prawdziwości. Sąd czynił - choć w niewielkim zakresie - ustalenia faktyczne także na podstawie zeznań świadków G. C. i J. R., przede wszystkim odnośnie wypracowanego przez powódkę z kontrahentami, w tym z pozwaną, trybu zawierania umów. Natomiast jeśli chodzi o sporną umowę to J. R. nie uczestniczył w jej zawieraniu, a tym samym jego zeznania nie mogły niczego wnieść do sprawy. Jeśli chodzi o świadka G. C. to z uwagi na to, że podpisywał sporną umowę z ramienia powódki jego zeznania okazały się przydatne w ocenie niektórych kontestowanych przez pozwaną postanowień umownych, o czym będzie mowa w dalszej części rozważań.

Z uwagi na to, że okoliczności, na które miał być słuchany świadek P. M. związane z suszą, możliwością wyprodukowania przez pozwaną określonych ilości rzepaku, czy wzrostem kosztów tej produkcji były nieistotne dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy natomiast kwestie ceny zakupu rzepaku na wolnym rynku zostały wyjaśnione w oparciu o dowody z dokumentów załączonych do sprawy, postanowieniem wydanym na rozprawie 8 lutego 2023 r. Sąd pominął te dowody na podstawie art. 458¹⁰ k.p.c. oraz art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c.

Postanowieniem wydanym na rozprawie 8 lutego 2023 r. Sąd pominął również zawnioskowany przez pozwaną w odpowiedzi na pozew dowód z opinii biegłego na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c., gdyż podobnie jak w przypadku świadka P. M., okoliczności na które dowód z opinii biegłego miał zostać przeprowadzony - w kontekście przyjętego charakteru prawnego umowy - były nieistotne dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy.

Sąd pominął także na podstawie art. 302 k.p.c. dowód z przesłuchania stron ponieważ reprezentant pozwanej J. S. nie stawił się na rozprawę; nadto - jak wskazała pełnomocnik pozwanej - nie ma on wiedzy co do okoliczności istotnej dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy tj. celu i zamiaru stron przy zawieraniu spornej umowy. Podobnie zresztą aktualny zarząd powodowej spółki nie ma wiedzy w tym zakresie, na co wskazał pełnomocnik powódki na rozprawie 21 grudnia 2022 r.

W rozważanej sprawie nie było sporu co do faktu zawarcia przez strony w dniu 16 lutego 2021 r. umowy zatytułowanej „umowa sprzedaży nr (...)”, której przedmiotem było dostarczenie przez pozwaną określonej ilości rzepaku o określonej jakości za określoną cenę. Sporny był natomiast kwalifikacja prawna tej umowy, bowiem pozwana w opozycji do powódki twierdziła, że łącząca strony umowa była umową kontraktacji w rozumieniu art. 613 k.c. a nie umową sprzedaży stypizowaną w art. 535 k.c.

Przez umowę kontraktacji producent rolny zobowiązuje się wytworzyć i dostarczyć kontraktującemu oznaczoną ilość produktów rolnych określonego rodzaju, a kontraktujący zobowiązuje się te produkty odebrać w terminie umówionym, zapłacić umówioną cenę oraz spełnić określone świadczenie dodatkowe, jeżeli umowa lub przepisy

szczególne przewidują obowiązek spełnienia takiego świadczenia (art. 613 ust. 1 k.c.). Z kolei przez umowę sprzedaży sprzedawca zobowiązuje się przenieść na kupującego własność rzeczy i wydać mu rzecz, a kupujący zobowiązuje się rzecz odebrać i zapłacić sprzedawcy cenę (art. 535 k.c.). Tym, co odróżnia umowę kontraktacji od umowy sprzedaży jest to, że przedmiotem umowy kontraktacji nie jest dostawa produktu pochodzącego skądkolwiek lecz wyprodukowanie w gospodarstwie rolnym producenta produktu i jego dostarczenie. Charakterystyczną cechą kontraktacji jest zatem zobowiązanie polegające na dostarczeniu kupującemu wyników własnej produkcji sprzedającego; umowa sprzedaży nie przewiduje w ramach essentialia negotii obowiązku wyprodukowania przedmiotu sprzedaży.

W ocenie Sądu sporna umowa ma charakter umowy sprzedaży zgodnie z jej literalnym

brzmieniem wynikającym nie tylko z nadanej jej nazwy ale także z jej postanowień. Wskazać należy, że zgodnie z tą umową pozwana zobowiązała się do sprzedaży na rzecz powódki rzepaku w określonej ilości i o określonej jakości oraz po określonej cenie. O tym, że umowa ta stanowi sprzedaż świadczą przede wszystkim jej postanowienia zawarte w § 4 ust. 1, według których pozwana zobowiązana była do wydania powódce przedmiotu umowy niezależnie od zaistnienia przyczyn utrudniających lub uniemożliwiających wytworzenie przez nią samodzielnie przedmiotu sprzedaży. Bez znaczenia zatem dla wykonania zobowiązania przez pozwaną pozostawał fakt, czy dostarczony przez nią rzepak został przez nią wyprodukowany. Nie zmienia tej oceny zawarcie w § 1 ust. 1 umowy zwrotu wskazującego, że rzepak ma pochodzić „ze zbiorów 2021” skoro jednocześnie z żadnych postanowień umowy nie wynika, że mają to być zbiory pozwanej. Co więcej, w § 4 ust. 2 umowy wskazano, że sprzedający (pозwana) może wydać powódce przedmiot sprzedaży, który sam zakupił, z zastrzeżeniem spełnienia kryteriów jakościowych, o których mowa w tej umowie. Powyższe tym bardziej potwierdza, że przedmiotem umowy było dostarczenie rzepaku niezależnie od tego, kto ten rzepak wyprodukuje.

Rację ma pozwana, że nazwa czy też tytuł umowy nie jest decydująca przy kwalifikacji charakteru prawnego umowy. Ocena tego charakteru zależy od rzeczywistej treści oraz celu i zgodnego zamiaru stron (zob. wyrok SN z 25 listopada 2010 r., I CSK 703/09, LEX nr 724984) bowiem zgodnie z art. 65 § 2 k.c. w umowach należy raczej badać jaki był zgodny zamiar stron i cel umowy, aniżeli opierać się na jej dosłownym brzmieniu. Nie ulega zatem wątpliwości, że pozwana mogła wykazywać, że wbrew literalnemu brzmieniu umowy strony umówiły się w sposób odmienny, a mianowicie w sposób, który byłby charakterystyczny dla umowy kontraktacji. Niemniej taki dowód w niniejszej sprawie nie został przeprowadzony. W zasadzie jedynymi dowodami osobowymi, które mogłyby potwierdzić tę tezę pozwanej były zeznania świadka J. R. i ówczesnego prezesa pozwanej B. P., który zawierał sporną umowę. Odnośnie aktualnego prezesa pozwanej J. S. to niezależnie od tego, że nie stawiał się on na rozprawę, to jak wynikało z wyjaśnień pełnomocnika strony nie miał on wiedzy o charakterze tej umowy gdyż nie był przy zawieraniu umowy obecny. Z kolei świadek J. R. również, jak wynika z jego zeznań, nie uczestniczył w zawieraniu tej umowy.

Nie zasługiwały przy tym na uwzględnienie argumenty pozwanej, że ówczesny prezes pozwanej B. P. nie miał doświadczenia przy zawieraniu tego typu umów. Niezależnie od tego, czy tego typu argument mógłby w ogóle być skuteczny - od osoby reprezentującej profesjonalny podmiot jakim jest pozwana spółka można i należy oczekiwać większego niż przeciętne rozeznanie co do charakteru zawieranych umów, tym bardziej, że ta będąca przedmiotem sporu nie należy do skomplikowanych - Sąd wziął pod uwagę to, że z dokumentów złożonych przez powódkę wynika, iż z samą stroną pozwaną powódka zawierała już w okresach wcześniejszych umowy tego samego rodzaju, czyli z postanowieniami o tej treści co sporna umowa, w szczególności § 4, który umożliwił realizację umowy także poprzez zakupienie przez pozwaną niezbędnej ilości towaru, czy to rzepaku, czy pszenicy lub kukurydzy jak w przypadku pozostałych umów. Co istotniejsze, wcześniejsze umowy podpisywał w imieniu pozwanej nie tylko świadek J. R., ale także ówczesny prezes zarządu B. P. (vide: umowy na k. 196 - 199) a więc ta sama osoba, która podpisała sporną umowę. Nie sposób zatem twierdzić, że zawarcie umowy z 16 lutego 2021 r. wynikało z braku doświadczenia B. P., czy też stanowiło wykorzystanie niewiedzy strony.

W konsekwencji, wobec podzielenia argumentacji powódki, że umowa łącząca strony miała charakter umowy sprzedaży stypizowanej w art. 535 k.c. nie mogły osiągnąć zamierzonego skutku te zarzuty pozwanej, które były oparte na przepisie art. 622 k.c. a związane z niemożnością świadczenia. Zauważyć przy tym trzeba, że w pismach z 13 i 25

sierpnia 2021 r. pozwana sama przyznała, że wyprodukowała we własnym zakresie 620 ton rzepaku jednak domagała się wyższej niż ustalona w spornej umowie ceny.

W sprawie poza sporem był fakt, że pozwana nie dostarczyła powódce rzepaku, nie wykonała zatem umowy, pozwana nie wykazała, że niewykonanie zobowiązania wynika z okoliczności, za które nie ponosi ona odpowiedzialności, a więc zaktualizował się obowiązek z § 4 ust. 4 umowy zapłaty kary umownej oraz odszkodowania przewyższającego wysokość tej kary. Zgodnie z tym postanowieniem umownym „w przypadku niewywiązania się przez sprzedającego ze zobowiązania sprzedaży rzepaku w terminie, zobowiązany on będzie do zapłaty na rzecz A. kary umownej stanowiącej iloczyn 30% ceny sprzedaży określonej w § 3 ust. 1 tej umowy oraz ilość ton, których dotyczy niewykonanie zobowiązania. Jeżeli szkoda A. przewyższa wysokość kary umownej jest on uprawniony do dochodzenia odszkodowania uzupełniającego”.

Kwestię kary umownej reguluje przepis art. 484 k.c., zgodnie z którym w razie niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania kara umowna należy się wierzycielowi w zastrzeżonej na ten wypadek wysokości bez względu na wysokość poniesionej szkody. Żądanie odszkodowania przenoszącego wysokość zastrzeżonej kary nie jest dopuszczalne, chyba że strony inaczej postanowiły (§ 1). Jeżeli zobowiązanie zostało w znacznej części wykonane, dłużnik może żądać zmniejszenia kary umownej; to samo dotyczy wypadku, gdy kara umowna jest rażąco wygórowana (§ 2). Zasadą jest, że jeżeli nawet szkoda przewyższa karę umowną, to wierzyciel i tak nie może obok niej domagać się uzupełniającego odszkodowania. Art. 484 § 1 k.c. jest jednak przepisem dyspozytywnym, dlatego strony mogą umówić się odmiennie. Kara umowna ma wówczas charakter zaliczalny, pozwala wierzycielowi dochodzić zarówno zapłaty kary, jak i uzupełniającego odszkodowania na zasadach ogólnych do wysokości poniesionej szkody. Karę wierzyciel otrzyma zawsze, a odszkodowanie jedynie wtedy, gdy zdoła wykazać, że poniesiona przez niego szkoda jest wyższa niż kara umowna (zob. Gudowski Jacek [red.], Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania. Część ogólna, wyd. II, Opublik. WKP 2018; Frasz Mariusz (red.), Habdas Magdalena (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania. Część ogólna (art. 353-534) Opublik. WKP 2018).

Powódka w piśmie procesowym z 6 czerwca 2022 r. sprecyzowała, że żądana pozwem kwota 1015.000 zł obejmuje kwotę 601.020,00 zł tytułem kary umownej wyliczonej w oparciu o § 4 ust. 4 umowy przy uwzględnieniu wartości ceny sprzedaży brutto ustalonej w umowie oraz ilości ton rzepaku, który zgodnie z umową miał zostać przez pozwaną dostarczony (2.003,40 zł x 30% x 1000 ton), a także kwotę 413.980,00 zł tytułem odszkodowania uzupełniającego do wysokości szkody faktycznie poniesionej przez powódkę.

Podstawę prawną roszczenia powódki w zakresie kary umownej stanowi zatem art. 484 k.c. oraz § 4 ust. 4 spornej umowy, zaś w zakresie roszczenia uzupełniającego przenoszącego wysokość zastrzeżonej kary umownej art. 471 k.c.

Wbrew zarzutom pozwanej Sąd uznał, że podstawą do wyliczenia kary umownej powinna kwota za 1000 ton rzepaku, takiej bowiem ilości dotyczyły ustalenia stron zawarte w § 1 ust. 1 umowy. Brak podstaw by zgodzić się z twierdzeniem pozwanej, że była zobowiązana do dostarczenia jedynie 950 ton rzepaku. Zawarte w § 1 ust. 1 umowy określenie „+/- 5 %” trzeba rozpatrywać z uwzględnieniem zaznaczenia, że pozostaje „w opcji A.”, co oznacza, iż to strona powodowa miała swobodę w decydowaniu o przyjęciu lub odmowie przyjęcia 5% umówionej ilości rzepaku. Niezależnie od tego, właściwie jedynym dowodem, który mógł przybliżyć sposób, w jaki strony rozumiały to określenie „+/- 5% w opcji A.” były zeznania świadka G. C., który wyjaśnił, że chodziło o to, żeby się „jak najbardziej zbliżyć do ilości 1000 ton”. Z całą pewnością nie sposób wyprowadzić z tych zeznań wniosku, że wystarczające dla wykonania umowy byłoby dostarczenie 950 ton rzepaku jak twierdzi pozwana. Świadek ten przedstawiał na rozprawie swoje przypuszczenia co do reakcji spółki na dostawę mniejszej ilości, jednakże z zeznań tych nie wynikało aby świadkowi były znane jakies utrwalone zasady sposobu rozumienia tego rodzaju postanowień. Pozwana wbrew spoczywającemu na niej w tym zakresie ciężarowi dowodowemu - stosownie do art. 6 k.c. w zw. z art. 232 k.p.c. - w żaden sposób nie wykazała innego niż przedstawiony przez powódkę sposobu rozumienia spornego określenia. Z uwagi więc na to, że w § 1 ust. 1 umowy ustalono, iż pozwana ma dostarczyć w określonym czasie 1000 ton rzepaku to taka liczba ton powinna być podstawą do wyliczenia kary umownej. Wobec tego wyliczenie kary umownej dokonane przez powodową spółkę należy ocenić jako prawidłowe i zgodne z postanowieniami łączącej strony umowy.

Jeśli chodzi o kwestię odszkodowania dochodzonego na zasadach ogólnych to powódka wykazała dołączonymi do pozwu oraz pism procesowych dowodami wszystkie przesłanki odpowiedzialności z art. 471 k.c. a mianowicie szkodę oraz adekwatny związek przyczynowy między niewykonaniem zobowiązania a szkodą. Ze zgromadzonego materiału dowodowego bezspornie wynika, że powódka jeszcze tego samego dnia, w którym zawarła umowę z pozwaną pozyskała nabywcę na rzepak stanowiący przedmiot tej umowy i następnego dnia tj. 17 lutego 2021 r. otrzymała potwierdzenie zawarcia umowy sprzedaży tego rzepaku do dalszego odbiorcy (...) One Business (...) w Szwajcarii (vide: potwierdzenie zawarcia umowy k. 21 - 23). Powódka wykazała też niekwestionowanymi dowodami z dokumentów, że z uwagi na brak realizacji obowiązku umownego przez pozwaną powódka nie zrealizowała obowiązku dostarczenia rzepaku do swojego kontrahenta, który wzywał powódkę do wydania rzepaku z zagrożeniem zakupu zastępczego (vide: wezwanie z 1 września 2021 r. k. 64) i następnie obciążył ją kosztami zakupu zastępczego rzepaku na wolnym rynku w kwocie 1000.000 zł co zostało odzwierciedlone w nocie obciążeniowej nr (...) (vide: k. 90). Dodatkowo, na okoliczność zakupu zastępczego dokonanego przez (...) One Business (...) w Szwajcarii powódka załączyła do akt niniejszego postępowania szereg dokumentów obejmujących zarówno umowę z 29 września 2021 r. zawartą przez (...) na sprzedaż rzepaku, faktury VAT jak i dowody dostawy wykazujące fakt zakupu rzepaku; nadto z dowodów w postaci kopii rozliczeń i potwierdzeń przelewu wynika fakt zapłaty za te towary. Powódka wykazała też, przedkładając potwierdzenie przelewu z 31 grudnia 2021 r., fakt zapłaty kwoty odszkodowania swojemu kontrahentowi tj. (...) One Business (...) w Szwajcarii. W istocie faktu poniesienia przez powódkę szkody oraz jej związku z niewykonaniem umowy pozwana nie kwestionowała. Mając na uwadze stanowisko procesowe pozwanej oraz przeprowadzone postępowanie dowodowe również Sąd przyjął te elementy odpowiedzialności odszkodowawczej za wykazane.

Pozwana kwestionowała wysokość dochodzonego przez powódkę odszkodowania przewyższającego karę umowną. Sąd nie podzielił jednak argumentacji strony pozwanej, która podniosła zarzut, że firma (...) dokonała zakupu rzepaku za cenę nierynkową tj. za kwotę 2950 zł za tonę. Strona powodowa - jak już wyżej wskazano - przedstawiła dokumenty, z których wynikało, że (...) za taką właśnie cenę kupiła rzepak, w szczególności umowę z 29 września 2021 r. W tej sytuacji ciężar dowodu zgodnie z art. 6 k.c. spoczywał na stronie pozwanej, jeżeli chciała wykazywać, że cena ta w jakiś sposób odbiegała od cen rzepaku jakie były wówczas stosowane na rynku. Takiego dowodu pozwana także nie przedstawiła w tym postępowaniu. Co istotne, w zasadzie już z twierdzeń i dokumentów złożonych przez samą pozwaną można wyprowadzić wniosek przeciwny, że właśnie kwota 2950 zł za tonę rzepaku mieściła się w tych cenach rynkowych. Sama pozwana w odpowiedzi na pozew przyznała, że w tym czasie tj. jesienią 2021 r. miał miejsce trend rosnący cen rzepaku; przedstawiła też wykresy, z których można wyprowadzić wniosek, że pod koniec września 2021 r. cena rzepaku oscylowała wokół kwoty 3000 zł za tonę. Co więcej, strona powodowa dołączyła do materiału dowodowego także umowy jakie były zawierane przez nią w tym okresie (wrzesień-październik 2021 r.) z innymi niż pozwana kontrahentami, na podstawie których sprzedawała i kupowała rzepak; ceny rzepaku w tych umowach również oscylowały w granicach od 2830 zł do 3150 zł za tonę. Nie sposób zatem przyjąć, że cena 2950 zł za tonę w jakikolwiek sposób, w szczególności sposób rażący, odbiegała od cen rynkowych. Tylko wówczas można w ogóle byłoby mówić, że jest to cena zawyżona, a tym samym brak byłoby związku przyczynowego pomiędzy tym wydatkiem a niewykonaniem umowy przez pozwaną.

Sąd nie uwzględnił też zarzutu pozwanej co do przyczynienia się powódki do powstania szkody czy też jej zwiększenia poprzez odmowę zakupu rzepaku za wyższą cenę. W tym zakresie za słuszną należy uznać argumentację powódki co do tego, że mogła ona w sposób uzasadniony oczekiwać, iż pozwana zrealizuje umowę tym bardziej, że jak wynikało z materiału dowodowego, tj. z pism przedprocesowych z 13 i 25 sierpnia 2021 r. znaczna część tego rzepaku (620 ton) była wyprodukowana przez pozwaną spółkę a pozwana nie chciała wydać tego rzepaku jedynie z uwagi na to, że doszło do wzrostu cen. Wobec tego podzielić należy też tę argumentację powódki, zgodnie z którą gdyby strona powodowa przystała na propozycję pozwanej i zakupiła rzepak za te wyższe kwoty to doszłoby w istocie do zmiany umowy z 16 lutego 2019 r. To z kolei oznaczałoby zgodę powódki na nowe warunki umowy, a tym samym wykluczałoby jakąkolwiek możliwość dochodzenia przez powódkę pokrycia strat. Oznaczałoby w konsekwencji, że to powódka musiałaby wyłożyć

tę wyższą kwotę na zakup rzepaku po to tylko aby zaspokoić roszczenia wynikające z zawartej przez nią umowy ze swoim kontrahentem firmą (...).

Nie było też podstaw by podzielić argumentację pozwanej, że strona powodowa mogła już w sierpniu 2021 r. dokonać zakupu rzepaku po niższych cenach niż we wrześniu 2021 r. W tym zakresie Sąd miał na uwadze, że w tym okresie tj. sierpień-wrzesień 2021 r. strony prowadziły jeszcze korespondencję, która - przynajmniej w ocenie powódki - zmierzała jednak do realizacji umowy z 16 lutego 2021 r. Pisma i oferty sprzedaży po wyższych cenach pochodziły od pozwanej z 6 i 14 września 2021 r. Trudno w tych okolicznościach zarzucać powódce, że wcześniej nie szukała rzepaku na wolnym rynku, by wykonać łączącą ją z firmą (...) umowę na sprzedaż rzepaku.

Z przedstawionych wyżej względów Sąd uznał, że roszczenie powódki zasługiwało na uwzględnienie w całości toteż zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 1015.000 zł. Powódka dochodziła zasądzenia świadczenia pieniężnego, którego termin płatności nie został przez strony oznaczony. W tej sytuacji świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania (art. 455 k.c.). Wobec tego o odsetkach za opóźnienie orzeczono na podstawie art. 481 k.c. w zw. z art. 455 k.c. od 15 stycznia 2022 r. czyli od dnia następującego po upływie terminu zapłaty tej należności wskazanego w wezwaniu do zapłaty 31 grudnia 2021 r. (doręczonym pozwanej 7 stycznia 2022 r.)

Kierując się zasadą odpowiedzialności za wynik procesu oraz faktem, że powódka wygrała sprawę w całości Sąd Okręgowy orzekając w oparciu o treść art. 98 § 1 i 1¹ k.p.c. zasądził w pkt II wyroku od pozwanej na rzecz powódki kwotę 61.567 zł tytułem kosztów procesu. Na koszty te złożyły się: opłata sądowa od pozwu w kwocie 50.750 zł, koszty zastępstwa procesowego w kwocie 10.800 zł określone w oparciu o § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1800 ze zm.) oraz kwota 17 zł tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.